

CUVÂNT ÎNAINTE

Ideea volumului cu titlul SUB SEMNUL CAESARULUI/CAESARILOR pe care îl prezentăm a fost inspirată de două evenimente importante din istoria modernă și din cea prezentă a României, primul dintre ele fost sărbătorirea Centenarului Marii Uniri, care a avut loc anul 2018, iar al doilea a fost prilejuit de faptul că în anul acesta România deține șefia rotativă a unei instituții importante a Uniunii Europene. Ca cercetători ai istoriei vechi, aceste evenimente cu o semnificație deosebită ne-au provocat să facem un arc peste timp și să reflectăm asupra actualității unor modele politice oferite de Antichitatea romană. Ne-am oprit asupra celui mai puternic și mai cunoscut om politic roman, cel care a avut cea mai durabilă și mai bogată posteritate, a cărei figură a devenit emblematică pentru lungul șir al conducătorilor Romei, dar și ai statelor europene care își revendică moștenirea modelului Imperial Roman.

Prin urmare, tema pe care o propunem este amplă și oferă posibilitatea unei game largi de cercetări și analize interdisciplinare în domenii

CUVÂNT ÎNAINTE

---

precum istoria, literatura și limba latină, epigrafie, sociologie, imagologie, mentalități, comunicare, mitologie, politologie, studii de receptare ale tiparelor romane etc.

Cele mai multe dintre contribuțiile din acest volum se referă la marele om politic Caesar, al cărui nume a devenit titlu imperial. Deși el însuși nu a fost împărat, este considerat cel care a inspirat noua formă de guvernare și deci întemeietorul primei dinastii imperiale romane. Astfel, el a devenit nemuritor prin numele său, care a depășit granițele timpului și spațiului devenind un veritabil brand al politicii romane și o instituție, pe care am definit-o ca nume-instituție în unele lucrări pe care le-am scris. Toți împărații romani i-au continuat programul politic și și-au luat numele de *Caesari*, revendicându-și astfel explicit apartenența la proiectul politic care îi poartă numele - cezarismul.

Antichitatea romană încă oferă vremurilor noastre multe resurse imagologice valoroase: oameni de stat care au făcut istorie, care au creat sisteme politice și au fost capabili să instaureze și să mențină o putere mondială sub auspiciile *Pacis Romanae*. Roma a fost capabilă să genereze figuri imperiale emblematice care pot încă să-i inspire pe politicieni, grație forței persuasive a deciziilor lor validate istoric. Punerea în valoare a aspectelor pozitive ale acestei resurse confirmate poate fi benefică în actualul context istoric complicat.

CUVÂNT ÎNAINTE

Caesar și Caesarii pot fi repere în multe privințe. În ceea ce privește cultura instituțională, mulți împărați romani au creat o valoroasă tradiție pe care se bazează filosofia de guvernare modernă. Este motivul pentru care am inițiat acest demers de repunere în evidență a acestor tipare de șefi de instituții, care pot inspira umanitatea și acum în contextul globalizării.

Cezarii au fost de asemenea o sursă de inspirație pentru scriitori din toate epocile și culturile. Desigur, personalitățile lor au fost inegale și s-au manifestat în moduri diferite, în funcție de ambianța istorică specifică și de provocările cu care s-au confruntat, generând percepții diferite în timpul vieții lor și în posteritate. Unii au avut destine tragice, sfârșind asasinați, alții au purtat cu strălucire bătălii decisive, unii au introdus inovații instituționale curajoase și vizionare, iar alții au fost spirite cultivate, lăsând în urmă opere literare, istorice, filosofice. Cultul imperial stabilit de fondatorul Imperiului și *consulta* ale Senatului au impus ca împărații cu merite deosebite să fie apoteozați. Astfel, mulți dintre Caesari au rămas în memoria istorică fiind "cei asemenea zeilor" = DIVI, adică nemuritori, fie că au fost carismatici, geniali sau controversați, lipsiți de ușurare sau devastați de pasiuni. Volumul de față grupează cercetători din mediul academic românesc, dar și din cel european, demonstrând încă o dată valoarea

CUVÂNT ÎNAINTE

Caesarilor și a politiciii lor, primii creatori ai unei Uniuni euro-africano-asiatice, unde siguranța cetățenilor din sfera lumii romane era pacea, obținută prin arme, lege, politică, integrare.

Le mulțumesc foarte mult colegilor din străinătate pentru contribuțiilor lor la acest volum, deoarece l-au ajutat să prindă contur și i-au acordat valența europeană pe care o merită Caesarul și Caesarii:

Domnului Panagiotis ASIMOPOULOS de la Academia Militară a Greciei, fidelul nostru colaborator din polisul democrației, al zeilor și al eroilor – Athena. Articolul său contribuie la lărgirea perspectivei noastre asupra receptării figurii lui Caesar în literatura greacă modernă și ne oferă o perspectivă valoroasă asupra impactului asasinării lui Caesar asupra sensibilității poetului Constantin Cavafy.

Domnului Nikola PIPERKOV de la Universitatea din Sorbona, Franța, cu care am avut de asemenea plăcerea de a colabora la un volum anterior de studii de receptare a antichității greco-romane. El aduce în paginile acestui volum a nouă cercetare care se bazează pe lucrarea *De bello Gallico* a lui Caesar ca sursă a utilizării politice a imaginii lui Mercurius Gallicus în presa modernă timpurie în spațiul occidental delimitat de Franța, Olanda și Germania.

CUVÂNT ÎNAINTE

Printr-o bună și amănunțită documentare, autorul ajunge la o concluzie interesantă despre evoluția particulară a imaginii lui Mercurius descris de Caesar în spațiul amintit.

Domnului Ferran SISA-MARTINEZ de la Universitatea Girona, Spania, cel mai nou colaborator al nostru, (prin strădania îndrumătorului său, domnul profesor Tony NACO, de la aceeași universitate, căruia îi exprim recunoștința mea pentru sprijinirea proiectului meu). Ferran SISA-MARTÍNEZ prezintă interpretarea sa cu privire la semnificațiile care rezultă din felul în care sunt organizate ceremoniile triumfale de pe Muntele Alban în onoarea lui Caesar la sfârșitul lui ianuarie 44 a.Chr. în comparație cu tradiția republicană a aceluiași ceremonii triumfale.

Se înțelege de la sine că proiectul acestui volum a fost sprijinit și de membri ai corpului academic și de cercetare din țara noastră, profesori și cercetători de la Universitatea din București, Institutul de Cercetări Al. Philippide din Iași și Universitatea din Craiova, față de care îmi exprim întreaga grațitudine:

Doamna Ioana COSTA de la Universitatea din București, președinta Societății de Studii Clasice din România, ne amintește inovațiile sistemului de scriere latin propuse de „împăratul-cărturar” Caesar

CUVÂNT ÎNAINTE

Claudius, care a creat semnele grafice numite „litere claudiene”. Deși se bazau pe o gândire lingvistică corectă și reprezentau o necesitate, literele pe care le-a conceput nu s-au impus și au fost date uitării curând. Nu au fost singurele preocupări intelectuale ale acestui împărat foarte cultivat, dar din păcate, observă autoarea, despre el persistă portretul satiric făcut de Seneca în faimosul său pamflet politic *Apokolocytosis*, în care l-a stigmatizat în mod nemeritat pentru totdeauna. Prin punerea în evidență a contribuțiilor culturale ale împăratului Claudius, autoarea încearcă să-i restituie memoria și să schimbe percepția despre el, apreciind că un „blazon” imaginar al lui Claudius ar putea fi foarte bine reprezentat de *litterae Claudianae*.

Domnul Sebastian DRĂGULĂNESCU, cercetător la Institutul „Al. Philippide” din Iași, analizează ipostazele în care se reflectă figura Caesarului în imaginarul eminescian. Examinând din această perspectivă o serie de poeme antume și postume, dar și proze, autorul ajunge la concluzia că Caesarul eminescian nu este numai proiecția unei „efigii” ușor recognoscibile din unele poeme, ci este creat dintr-o rețea complexă de trăsături contradictorii, sublime sau demonice, risipite în foarte multe locuri din opera sa.

Doamna Dana DINU de la Facultatea de Litere din Craiova, fără de care inițiativa proiectului nu ar

CUVÂNT ÎNAINTE

---

fi prins contur, contribuie la acest volum cu un articol referitor la *Istoria Augustă*. S-a oprit asupra unui capitol despre uzurpatorii din perioada crizei puterii imperiale secolului al III-lea, pe care autorul HA îi numește „tirani”.

Doamna Elena-Veronica NICOLA, de la Facultatea de Drept din Craiova, aduce în paginile acestui volum o contribuție despre Augustus, continuatorul direct al moștenirii lui Caesar. Și anume este interesată de aspecte juridice și administrative ale regimului augustan mai puțin abordate în lucrările dedicate acestei perioade a istoriei romane apărute la noi în ultimii ani.

În sfârșit, la rândul meu, inițiatoarea și coordonatoarea acestui volum, Mădălina STRECHIE de la Facultatea de Litere din Craiova, admiratoare nedisimulată a lui Caius Iulius Caesar, îndeosebi în ipostaza de general al armatei romane. Dat fiind că fenomenul militar roman este printre preocupările mele constante, tratez în articolul meu despre asasinarea lui Caesar din perspectiva unui act terorist, un punct de vedere mai puțin abordat în lucrările de specialitate.

Prin urmare, acest volum își propune să dea Caesarului / Caesarilor ce este al Caesarului / Caesarilor. În acest moment, desigur, într-o măsură destul de mică, dar dorim ca el să fie începutul unei tradiții privind alte cercetări din care să rezulte

CUVÂNT ÎNAINTE

---

volume tematice referitoare la Antichitatea greco-romană. În același timp, își propune să fie și un manifest al luptei noastre pentru o mai mare vizibilitate a istoriei antice și a studiilor clasice în învățământul și în peisajul cultural românesc, dat fiind că sunt domenii cu o bună tradiție în țara noastră, dar în vremurile din urmă sunt serios afectate de dezinteresul diriguitorilor de a le susține și promova.

Volumul *SUB SEMNUL CAESARULUI / CAESARILOR* vrea să sugereze că nu întâmplător simbolurile Caesarilor *aquila* și fulgerul, simbolurile puterii, dar și ale divinității supreme din panteonul greco-roman, au devenit simbolul cel mai cunoscut al puterii politice și militare.

Aceste simboluri însă pot fi convertite și spre semnificații culturale, care să-i reprezinte pe clasiști și pe iubitorii culturii antice - înălțimea zborului și acuitatea privirii vulturului împreună cu forța de a ilumina a fulgerului puse în slujba idealurilor umanismului antic care sunt în aceeași măsură ale umanismului modern.

Dr. Habil. Mădălina STRECHIE,
Craiova, 2019

FOREWORD

The idea of the volume UNDER THE SIGN OF CAESAR / CAESARS that we are now presenting is mainly inspired by two important events in our modern and contemporary history: the first took place in 2018, on the occasion of the celebration of the centenary of the Great Union of Romania, and the second took place this year when Romania assumed the rotating presidency of an important institution of the European Union. As researchers of ancient history, these important events have incited us to make an arch over time and reflect on the possibility of certain political models proposed by Roman antiquity. We stopped at the most powerful and well-known Roman politician, with the richest and most enduring posterity whose figure became an icon for a long series of rulers of Rome and of European countries claiming the legacy of the imperial Rome.

Therefore, the theme we propose is broad and offers the possibility of a wide range of interdisciplinary research and analysis in areas such as: history, literature and Latin language, epigraphy,

FOREWORD

---

sociology, imagology, mentality, communication, mythology, political science, reception studies of Roman models, etc.

Most of the papers in this volume refer to the great statesman Caesar, whose name became imperial title. Although he himself was not emperor, he is considered to have inspired the new form of government and therefore the founder of the first Roman imperial dynasty. Thus, he became immortal through his name which crossed the boundaries of his time and space, becoming a real brand of Roman politics and an institution which I once called name-institution in some of my papers. All Roman emperors continued his political program and took the name of Caesar, explicitly stating their affiliation to the political project he initiated - the Caesarism.

Roman antiquity is always able to provide our time with valuable imagological resources: figures of political men who made history, created political systems, and have been able to establish and maintain a world power under the auspices of *Pax Romana*. Roman history was able to generate iconic imperial figures who still have the power to inspire politicians thanks to the persuasive power of their historically validated decisions. Explaining the positive aspects of this historical resource could be an inspiration in the complicated historical context of our day.

FOREWORD

Caesar and the Caesars may still be landmarks in many respects. In terms of institutional culture, many Roman emperors have created a valuable tradition on which the modern philosophy of government is based. This is the reason why I initiated this project to re-emphasize some imperial figures gifted with exceptional leadership qualities and also to highlight aspects of the Roman administration under their leadership, which can inspire modern societies even in the age of globalization, precisely because the Romans themselves aspired to a world empire.

The Caesars have also inspired writers of all ages and cultures. Of course, their personalities were uneven and manifested in different ways depending on the specific historical atmosphere and challenges they faced, which resulted in different perceptions in their lives and posterity. Some emperors had a tragic fate ending up being assassinated, others have fought decisive battles, others introduced courageous and far-reaching institutional innovations, others were cultivated minds, leaving behind literary, historical, philosophical works. The imperial cult established by the founder of the Empire and the Senate's *consulta* imposed the emperors to be worshiped as gods. Thus, many of Caesars remained in historical memory as "godlike ones" = DIVI, meaning immortals, be they charismatic, brilliant or

FOREWORD

---

controversial, unfit to reign or devastated by passions.

This volume brings together Romanian and European academics proving their attachment to the historical, political and cultural heritage of the Caesars, who are the creators of the first union of nations, of a Euro-Afro-Asian intercontinental union in which citizens under the Roman administration were guaranteed by *Pax Romana* through politics, arms, law and integration.

I am very grateful to my colleagues abroad for their contributions to this volume, because they helped it come into existence and gave the European dimension that Caesar and the Caesars deserve. Therefore, I wish to express my warmest thanks to:

Mr. Panagiotis ASIMOPOULOS from the Military Academy of Greece, a constant collaborator of our projects from Athens, the polis which invented the democracy under the protection of the Goddess Athena. His article contributes to broad our perspective on Caesar's reception in modern Greek literature and gives us a valuable insight of the impact of Caesar's assassination on the poet Constantine Cavafy.

Mr. Nikola PIPERKOV, from the University of Sorbonne, France, with whom I also had the pleasure of collaborating on a previous volume of

FOREWORD

---

reception studies of Greco-Roman antiquity. He brings in the pages of this volume a new research based on Caesar's *De Bello Gallico* as a source of political use of the image of Mercurius Gallicus by the early modern press in the western space delimited by France, the Netherlands and Germany. Through a well-documented and detailed research, the author comes to an interesting conclusion about the particular evolution of the image of Caesar's Mercurius in the mentioned space.

Mr. Ferran SISA-MARTINEZ from Girona University, Spain, the latest contributor to our project from abroad (I express my gratitude to Professor Tony NACO, from the same university, for his kindness to recommend him to participate in this project). Ferran SISA-MARTINEZ presents his interpretation of the meanings that arise from the way the triumphal ceremonies on Mount Alban in honour of Caesar are held at the end of January 44 BC, compared to the Republican tradition of the same triumphal ceremonies.

It goes without saying that the project of this volume was also supported by academics from our country, to whom I wish to express my entire gratitude. They are professors and researchers at the University of Bucharest, the Research Institute "Al. Philippide" of Iasi and the University of Craiova:

FOREWORD

Mrs. Ioana COSTA from the University of Bucharest, President of the Romanian Society for Classical Studies, recalls the innovations of the Latin writing system proposed by Cesar Claudius "the Emperor-scholar", who created the graphic signs called "Claudian letters". Although based on a correct linguistic thinking and a real need for the Latin writing system, the letters he designed were not imposed and were soon forgotten. These are not the only intellectual concerns of this highly cultured emperor, but unfortunately the author notes, his image was strongly affected by the satirical portrait made by Seneca in his famous political pamphlet *Apocolocyntosis*, in which undeservedly stigmatized him forever. By highlighting the cultural contributions of the Emperor Claudius, the author attempts to restore his memory and change his perception, considering that an imaginary „blazon” of Claudius might be well represented by *litterae Claudianae*.

Mr. Sebastian DRĂGULĂNESCU, researcher at the Institute "Al. Philippide" of Iasi, analyses the hypostases in which the figure of Caesar is reflected in Eminescu's imaginary. Examining a series of poems from this angle, both anthumous and posthumous, also some proses, the author concludes that Eminescu's Caesar is not only a projection of an easily recognizable "effigy" in certain poems, but is created from a complex

FOREWORD

---

network of contradictory sublime and demonic traits, scattered in many places of his work.

Mrs. Dana DINU from the Faculty of Letters of Craiova, whose support encouraged me to continue this project, contributes to this volume with an article about a chapter of the controversial *Historia Augusta*. She stopped on the usurpers of the imperial power during the crisis of the third century, which the author of *HA* describes as "tyrants".

Mrs. Elena-Veronica NICOLA from the Faculty of Law of Craiova brings to the pages of this volume a contribution on Auguste, the direct successor of Cesar. To be more specific, she is interested in some legal and administrative aspects of the Augustan regime less frequently treated in the works appeared in the last years in Romania devoted to this period of the Roman history.

Finally, Mădălina STRECHIE from the Faculty of Letters of Craiova, the initiator and coordinator of this volume and an undisguised admirer of Caius Julius Caesar, especially in the hypostasis of the commander-in-chief of the Roman army. The Roman military phenomenon being one of my constant preoccupations, in my article I treat of the assassination of Caesar as a terrorist act a less emphasized approach in the literature.

FOREWORD

Therefore, this volume aims to give to Caesar / Caesars what is Caesar's / Caesars'. For now of course to a small extent, but we wish it to be the beginning of a tradition of more researches which results a series of thematic volumes on Greco-Roman antiquity. At the same time we aim it to be an expression of our efforts to ensure a greater visibility to ancient history and classical studies in the Romanian educational and cultural area, given that they have a good tradition in our country, even if now are seriously affected by the lack of interest to support and promote them on the part of those who make educational policies.

The volume UNDER THE SIGN OF CESAR / CÉSARS suggests that the two symbols of Caesar, the *aquila* and the lightning, also the symbols of the supreme deity in the Greco-Roman pantheon, are the most recognizable symbols of political and military power. But these symbols might also be converted towards a cultural significance: to represent the classicists and lovers of ancient culture - the height of flight and the deep insight of the eagle, as well as the power to enlighten of the lightning - serving the ideals of ancient and modern humanism.

Dr. Habil. Mădălina STRECHIE,
Craiova, 2019